

การสำรวจหมวกนิรภัยในภาวะปกติในพื้นที่สาธารณสุขเขต 3 ระหว่างวันที่ 12 –14 ธันวาคม พ.ศ. 2546

บทนำ

อุบัติเหตุจากการขนส่ง เป็นสาเหตุของการบาดเจ็บและเสียชีวิต ที่สำคัญที่สุดของประเทศไทยและเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นับแต่ปี พ.ศ. 2532 เป็นต้นมา และในปี พ.ศ. 2543 คนไทยเสียชีวิตด้วยสาเหตุนี้ 13,194 คน คิดเป็นอัตราตาย 21.4 ต่อประชากรแสนคน บาดเจ็บและเข้ารักษาในโรงพยาบาลภาครัฐ ทั่วประเทศ 921,352 ราย ร้อยละ 90 ของผู้บาดเจ็บและผู้เสียชีวิตมี อายุต่ำกว่า 50 ปี โดยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย พบผู้บาดเจ็บและผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุขนส่ง กว่า ร้อยละ 80 เป็นผู้ขับขี่หรือโดยสารยานพาหนะ โดยพบเป็นรถจักรยานยนต์ มากที่สุด ประมาณ ร้อยละ 65 ของผู้บาดเจ็บและผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทั้งหมด ประมาณการว่า ในปี พ.ศ. 2543 ผู้ใช้รถจักรยานยนต์ เสียชีวิตจากอุบัติเหตุขนส่ง ไม่น้อยกว่า 8,576 คน หรือเฉลี่ยชั่วโมงละ 1 คน และต้องไปรับการรักษา ไม่น้อยกว่า 589,665 ครั้ง หรือเฉลี่ย ชั่วโมงละ 67 คน ภาวะที่บาดเจ็บรุนแรงสูงสุดและเป็นสาเหตุสำคัญ ของการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุขนส่ง คือ ศีรษะและใบหน้า เป็นเพราะผู้ใช้รถจักรยานยนต์ส่วนใหญ่ ไม่สวมหมวกนิรภัย เมื่อขับขี่หรือโดยสารรถจักรยานยนต์ ถึงแม้พระราชกฤษฎีกาหมวกนิรภัย จะบังคับใช้ทั่วกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2538 และครอบคลุมทั่วประเทศ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2539 การบังคับใช้พระราชกฤษฎีกาหมวกนิรภัยในประเทศไทย มีผลสำเร็จในระยะแรก และจำกัดอยู่ในกรุงเทพมหานคร เท่านั้น ปี พ.ศ. 2538 อัตราการสวมหมวกนิรภัยของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ บนท้องถนนกรุงเทพมหานคร ในผู้ขับขี่สูงถึง ร้อยละ 99.7 และผู้โดยสาร ร้อยละ 74.7 หลังกฎหมายมีผลบังคับใช้ 2 ปี ในปี พ.ศ. 2540 อัตราการสวมหมวกนิรภัย ลดลงเป็น ร้อยละ 71.4 ในผู้ขับขี่ และ 34.1 ในผู้โดยสาร สำหรับผลการสำรวจอัตราการสวมหมวกนิรภัย ในต่างจังหวัด หลังประกาศการบังคับใช้กฎหมายหมวกนิรภัย ทั่วประเทศ มีการสำรวจครั้งใหญ่ เพียงครั้งเดียว คือ ในปี พ.ศ. 2540 มหาวิทยาลัยมหิดล พบอัตราการสวมหมวกนิรภัยในต่างจังหวัด อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ คือ ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์สวมหมวกนิรภัย ร้อยละ 38.1 ผู้โดยสาร ร้อยละ 10.4 แตกต่างอย่างมาก กับผลการบังคับใช้กฎหมาย ในเขตกรุงเทพมหานคร

ระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บระดับจังหวัด ของสำนักกระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข เป็นฐานข้อมูลในการสะท้อนภาพ การบังคับใช้กฎหมายหมวกนิรภัย ได้อย่างต่อเนื่องและครอบคลุม และเป็นฐานข้อมูลสำคัญ ที่ยืนยันว่า ปัญหาการไม่สวมหมวกนิรภัยของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ ในต่างจังหวัด เพิ่มขึ้น จากข้อมูลโรงพยาบาลเครือข่ายที่เฝ้าระวัง ๙ อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2538 – 2544 และแสดงอย่างชัดเจนว่า การบังคับใช้พระราชกฤษฎีกา ในปีแรกของกรุงเทพมหานคร (พ.ศ. 2538) ค่อนข้างดี มีอัตราการไม่สวมหมวกนิรภัย ในผู้ใช้รถจักรยานยนต์ ที่บาดเจ็บจากอุบัติเหตุขนส่ง เพียงร้อยละ 40 แต่ต่อมา แนวโน้มการไม่สวมหมวกนิรภัย ได้เพิ่มขึ้น อย่างชัดเจนเป็น ร้อยละ 50 ในปี พ.ศ. 2540 – 2543 และร้อยละ 60 ในปี พ.ศ. 2544 ในต่างจังหวัด พบว่า การบังคับใช้พระราชกฤษฎีกาหมวกนิรภัย ไม่ประสบผลสำเร็จ ตั้งแต่ปีแรกของการบังคับใช้กฎหมาย เพราะสามารถลดอัตราการไม่สวมหมวกนิรภัย ในผู้ใช้รถจักรยานยนต์ ที่บาดเจ็บจากอุบัติเหตุขนส่ง ลงเพียง ร้อยละ 5 – 20 เท่านั้น อัตราการไม่สวมหมวกนิรภัย ในต่างจังหวัด เพิ่มขึ้นชัดเจนใน ปี พ.ศ. 2543 และ 2544 เหมือนกับในกรุงเทพมหานคร ช่วงเวลาเดียวกัน จากความสัมพันธ์ที่ไปในทิศทางเดียวกัน ของแนวโน้มอัตราตายจากอุบัติเหตุขนส่ง กับยอดขายรถจักรยานยนต์ ในปี พ.ศ. 2539 – 2543 ประกอบกับข้อมูลที่เพิ่มขึ้น ของยอดขายรถจักรยานยนต์ ปี พ.ศ. 2544 การคาดประมาณยอดขายตลาดรถจักรยานยนต์ ปี พ.ศ. 2545 และแนวโน้มการไม่สวมหมวกนิรภัย ที่เพิ่มขึ้น อย่างชัดเจน ใน ปี พ.ศ. 2540 – 2544 ทำนาย

ได้ว่า แนวโน้มการเสียชีวิตของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ จะเพิ่มขึ้นแน่นอนใน ปี พ.ศ. 2544 – 2545 และอาจต่อเนื่องไป ถึง ปี พ.ศ. 2546 ด้วย หากไม่ปรับปรุงการควบคุมพฤติกรรม การสวมหมวกนิรภัยของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ ให้เข้มงวดและต่อเนื่อง (ชไมพันธุ์ สันติกาญจน์ กองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (เดิม), กรกฎาคม 2545)

ในส่วนของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 3 จังหวัดชลบุรี ซึ่งรับผิดชอบงานป้องกันควบคุมอุบัติเหตุ ตั้ง แต่ปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา ซึ่งได้สำรวจอัตราการสวมหมวกนิรภัย ของประชาชนในเขตจังหวัดรับผิดชอบ ในช่วง ก่อนเทศกาลสงกรานต์ ปี 2546 (วันที่ 4 – 5 เมษายน พ.ศ. 2546) และช่วงเทศกาลสงกรานต์ (วันที่ 12 – 14 เมษายน พ.ศ. 2546) ครอบคลุมทุกจังหวัดที่รับผิดชอบ โดยรูปแบบและวิธีการสำรวจ ตามแนวทางของสำนักงานระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค

ผลการสำรวจ การสวมหมวกนิรภัยของประชาชนจังหวัด ในเขตรับผิดชอบ ปี พ.ศ. 2546 ช่วงก่อนเทศกาล สงกรานต์ (วันที่ 4 – 5 เมษายน พ.ศ. 2546) ผู้ขับขี่สวมหมวกนิรภัย ร้อยละ 50.4 ผู้โดยสารสวมหมวกนิรภัย ร้อยละ 19.1 ในระหว่างสงกรานต์ (วันที่ 12 – 14 เมษายน พ.ศ. 2546) ผู้ขับขี่สวมหมวกนิรภัย ลดลงเหลือ ร้อยละ 47.1 และ ผู้โดยสารสวมหมวกนิรภัย ร้อยละ 12.9 โดยในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ปี 2546 มีการบังคับใช้กฎหมาย อย่างทั่วถึง ประชาชนมีความตระหนัก ในการป้องกันอุบัติเหตุ โดยการสวมหมวกนิรภัยเพิ่มขึ้น เพราะมีการบังคับใช้กฎหมาย ของการป้องกันอุบัติเหตุจราจร ทั้งผู้ขับขี่รถยนต์และรถจักรยานยนต์ จะเข้มงวดในช่วงเทศกาล ได้แก่ เทศกาลปีใหม่ เทศกาลตรุษจีน และเทศกาลสงกรานต์ ผลการสวมหมวกนิรภัยของผู้ขับขี่และผู้โดยสาร ยังอยู่ในเกณฑ์ ก่อนข้างต่ำ ถ้าในภาวะปกติ การบังคับใช้กฎหมายไม่เข้มงวด ความเข้มงวดกดดัน ในการจับกุมของเจ้าหน้าที่จะลดลง ส่งผลให้ผู้ขับ ขี่รถโดยเฉพาะรถจักรยานยนต์ ลดการป้องกันอุบัติเหตุไปด้วย จากเหตุผลดังกล่าว สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 3 จังหวัดชลบุรี โดยกลุ่มโรคไม่ติดต่อ จึงได้ศึกษาถึงอัตราการสวมหมวกนิรภัย ของผู้ขับขี่และผู้โดยสารรถจักรยานยนต์ ใน ช่วงเวลาปกติ ซึ่งไม่อยู่ในช่วงเทศกาลต่าง ๆ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบอัตราการสวมหมวกนิรภัย ของผู้ขับขี่และผู้โดยสารรถจักรยานยนต์ ในช่วงเวลาปกติ ที่ยังมีการ บังคับใช้กฎหมายการสวมหมวกนิรภัย โดยเปรียบเทียบความแตกต่างตามวันที่สำรวจ ซึ่งดำเนินการสำรวจ 3 วัน

2. เพื่อเปรียบเทียบอัตราการสวมหมวกนิรภัย ของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ตามวัน เวลาที่สำรวจ กับช่วงเทศกาล สงกรานต์ ปี พ.ศ. 2546 โดยผู้ทำการสำรวจเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อเขต 3 ชลบุรี ที่ ปฏิบัติงานในจังหวัดต่าง ๆ ในเขต

วิธีการศึกษา เป็นการศึกษาระยะสำรวจ โดยการสังเกต

ขั้นตอนและวิธีการเก็บข้อมูล

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ขับขี่และผู้โดยสารรถจักรยานยนต์ ใน 7 จังหวัด
2. การคัดเลือกพื้นที่ โดยคัดเลือกพื้นที่ที่เคยสำรวจ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ปี พ.ศ. 2546 จังหวัดละ 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง และอำเภออื่น ที่มีการจราจรคับคั่ง อำเภอละ 3 จุดสำรวจ
3. การเลือกวันและเวลา
 - 3.1 กำหนดวันที่ทำการสำรวจ 3 วัน (วันที่ 12 – 14 ธันวาคม พ.ศ. 2546) คือ
 - วันศุกร์ ตัวแทนของวันราชการ ที่มีการจราจรหนาแน่น ซึ่งผู้ใช้รถจักรยานยนต์ ได้แก่ ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทห้างร้าน นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ซึ่งตรงกับวัน ที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2546

- วันเสาร์ ตัวแทนของวันหยุดราชการ ซึ่งเป็นวันหยุดของข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่ นักเรียนนักศึกษา กลุ่มผู้ใช้รถจักรยานยนต์ จึงได้แก่ พนักงานรัฐวิสาหกิจบางส่วน พนักงานบริษัทห้างร้าน และประชาชนทั่วไป ซึ่งตรงกับ วันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2546
- วันอาทิตย์ ตัวแทนของวันหยุดราชการ เป็นวันหยุดปฏิบัติงานของทุกกลุ่ม ดังนั้น ผู้ใช้รถจักรยานยนต์ส่วนใหญ่ จะได้แก่ ประชาชนทั่วไป หรือผู้เดินทางท่องเที่ยว ซึ่งตรงกับ วันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2546

3.2 กำหนดเวลาสำรวจ 3 ช่วงเวลา เช่นเดียวกับสำรวจเมื่อเทศกาลสงกรานต์ พ.ศ. 2546

- เวลา 8.00 – 9.00 น. ตัวแทนของช่วงเวลาเร่งด่วนในตอนเช้า
- เวลา 10.00 – 11.00 น. ตัวแทนของช่วงเวลาไม่เร่งด่วนในช่วงเช้า
- เวลา 16.00 – 17.00 น. ตัวแทนของช่วงเวลาเร่งด่วนในช่วงบ่าย

4. แบบฟอร์มในการเก็บข้อมูล รายละเอียดเช่นเดียวกับเทศกาลสงกรานต์ พ.ศ. 2546

5. ผู้สำรวจ จดละ 1 คน สำรวจตามเวลาที่กำหนด โดยนับรถจักรยานยนต์ที่วิ่งผ่านจุดที่ทำการสำรวจ โดยนับผู้ขับขี่ และผู้โดยสาร ที่สวมและไม่สวมหมวกนิรภัย ตามแบบฟอร์มที่กำหนด โดยผู้สำรวจได้แก่ เจ้าหน้าที่จากศูนย์ควบคุมโรคติดต่อ นำโดยแมลงและเจ้าหน้าที่กลุ่มโรคไม่ติดต่อ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 3 จังหวัดชลบุรี

ผลการสำรวจ

สำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ใช้รถจักรยานยนต์ รวม 230,813 คน จำแนกเป็นผู้ขับขี่ 164,990 คน สวมหมวกนิรภัย 82,155 คน ไม่สวมหมวกนิรภัย 82,835 คน สำรวจผู้โดยสาร 65,823 คน สวมหมวก ๗ 10,099 คน ไม่สวมหมวกนิรภัย 55,724 คน ดังมีผลดังนี้

1. ผลสำรวจ รวม 3 วัน (ตารางที่ 1)

ผู้ขับขี่ อัตราการสวมหมวกนิรภัย รวมทั้งเขต ร้อยละ 49.79 เมื่อจำแนกรายจังหวัด อัตราการสวมหมวกนิรภัย สูงสุด คือ ฉะเชิงเทรา (ร้อยละ 58.86) ต่ำสุด คือ ระยอง (ร้อยละ 43.48)

ผู้โดยสาร อัตราการสวมหมวกนิรภัย รวมทั้งเขต ร้อยละ 15.34 เมื่อจำแนกรายจังหวัด อัตราการสวมหมวกนิรภัย สูงสุด คือ ปราจีนบุรี (ร้อยละ 23.18) ต่ำสุด คือ ตรัง (ร้อยละ 7.85)

2. ผลสำรวจจำแนกรายวัน (ตารางที่ 1)

ผู้ขับขี่ อัตราการสวมหมวกนิรภัยลดลงทุกวัน ตั้งแต่ วันศุกร์ วันเสาร์ และวันอาทิตย์ (ร้อยละ 53.24, 50.62 และ 45.14 ตามลำดับ)

ผู้โดยสาร อัตราการสวมหมวกนิรภัยลดลงทุกวันเช่นกัน ตั้งแต่ วันศุกร์ วันเสาร์ และวันอาทิตย์ (ร้อยละ 16.24, 15.34 และ 14.40 ตามลำดับ)

3. อัตราการสวมหมวกนิรภัย จำแนกตามช่วงเวลาที่สำรวจ (ตารางที่ 2)

ผู้ขับขี่ อัตราการสวมหมวกนิรภัย ในภาพรวม 3 วัน ตามช่วงเวลาที่สำรวจ ลดลง ตั้งแต่ เร่งด่วนเช้า กลางวัน เร่งด่วนบ่าย (ร้อยละ 52.92, 52.24 และ 45.17 ตามลำดับ) เมื่อจำแนกรายวันที่สำรวจ ตามช่วงเวลาเดียวกัน พบว่า ลดลงในวันศุกร์และอาทิตย์ ยกเว้นวันเสาร์ ที่อัตราการสำรวจช่วงกลางวัน สูงกว่าช่วงเร่งด่วนเช้า และเร่งด่วนบ่าย

ผู้โดยสาร อัตราการสวมหมวกนิรภัย รวม 3 วัน ลดลงทุกช่วงเวลา เมื่อจำแนกรายวัน พบว่า อัตราสูงสุดในช่วงกลางวันของวันศุกร์ และวันเสาร์ ส่วนวันอาทิตย์ สูงสุดในช่วงเร่งด่วนเช้า ต่ำสุดในช่วงเร่งด่วนบ่าย

ตารางที่ 1 อัตราการสวมหมวกนิรภัยของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ จำแนกตามจังหวัดในเขตและวันที่สำรวจ

จังหวัด	วันศุกร์		วันเสาร์		วันอาทิตย์		รวม 3 วัน	
	12 ธค.46		13 ธค.46		14 ธค.46		12 - 14 ธค.46	
	ผู้ขับขี่	ผู้โดยสาร	ผู้ขับขี่	ผู้โดยสาร	ผู้ขับขี่	ผู้โดยสาร	ผู้ขับขี่	ผู้โดยสาร
ชลบุรี	60.08	7.03	57.34	11.23	48.81	8.83	55.52	8.94
ระยอง	46.75	24.51	44.75	22.99	39.2	19.64	43.48	22.37
จันทบุรี	46.29	10.53	42.02	7.15	40.68	7.39	43.68	8.83
ตราด	50.54	9.55	43.42	6.14	38.76	7.78	44.47	7.85
ฉะเชิงเทรา	61.28	17.51	57.44	15.72	56.11	21.45	58.86	18.4
ปราจีนบุรี	56.08	27.4	54.08	20.97	49.22	21.15	53.02	23.18
สระแก้ว	53.64	27.46	49.84	22.47	42.84	17.86	48.51	22.39
รวม	53.24	16.24	50.62	15.34	45.14	14.4	49.79	15.34

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบอัตราการสวมหมวกนิรภัยในผู้ใช้รถจักรยานยนต์ จำแนกตามช่วงเวลาที่ยังสำรวจแยกรายวัน

เวลา	วันศุกร์ (12 ธค.46)		วันเสาร์ (13 ธค.46)		วันอาทิตย์ (14 ธค.46)		รวม (12 - 14 ธค.46)	
	ผู้ขับขี่	ผู้โดยสาร	ผู้ขับขี่	ผู้โดยสาร	ผู้ขับขี่	ผู้โดยสาร	ผู้ขับขี่	ผู้โดยสาร
08.00 - 09.00 น.	57.59	18.22	51.54	15.65	48.82	18.11	52.92	17.36
10.00 - 11.00 น.	57.67	20.22	55.31	16.73	46.82	14.86	52.24	17.22
16.00 - 17.00 น.	47.28	12.05	47.11	13.92	41.03	11.53	45.17	12.39

4. อัตราการสวมหมวกนิรภัยเปรียบเทียบพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอรอบนอก (ตารางที่ 3)

ผู้ขับขี่และผู้โดยสารรวม 3 วัน เขตอำเภอเมือง อัตราการสวมหมวกนิรภัย สูงกว่า เขตอำเภอรอบนอก และเมื่อจำแนกรายวัน ตามวันที่สำรวจ อัตราการสวมหมวกนิรภัย ลดลงทุกวัน ทั้งเขตอำเภอเมืองและอำเภอรอบนอก โดยอำเภอเมือง อัตราสูงกว่าอำเภอรอบนอก เมื่อเปรียบเทียบรายจังหวัด

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบอัตราการสวมหมวกนิรภัยของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ ระหว่างอำเภอเมือง และอำเภอรอบนอก วันที่ 12 - 14 ธันวาคม พ.ศ. 2546

อำเภอ	วันศุกร์ (12 ธค.)		วันเสาร์ (13 ธค.)		วันอาทิตย์ (14 ธค.)		รวม 3 วัน	
	ผู้ขับขี่	ผู้โดยสาร	ผู้ขับขี่	ผู้โดยสาร	ผู้ขับขี่	ผู้โดยสาร	ผู้ขับขี่	ผู้โดยสาร
เมือง	70.7	21.65	64.53	22.73	62.38	22.49	66	22.27
รอบนอก	45.24	13.44	43.53	11.05	36.75	10.39	41.96	11.68

ผู้จับ อัตราการสวมหมวกนิรภัย รวม 3 วัน พบเขตอำเภอเมือง สูงสุด คือ จังหวัดชลบุรี (ร้อยละ 79.57) ต่ำสุด คือ ปราจีนบุรี (ร้อยละ 42.38) อำเภอรอบนอก สูงสุด คือ จังหวัดปราจีนบุรี (ร้อยละ 58.87) ต่ำสุด คือ ตราด (ร้อยละ 25.73) เมื่อเปรียบเทียบรายวัน พบอัตราการสวมหมวก เขตอำเภอเมือง วันศุกร์ สูงสุดจังหวัดชลบุรี ต่ำสุดจันทบุรี วันเสาร์ สูงสุดจังหวัดชลบุรี ต่ำสุดปราจีนบุรี วันอาทิตย์ สูงสุดจังหวัดสระแก้ว ต่ำสุดปราจีนบุรี อำเภอรอบนอก พบอัตราการสวมหมวกสูงสุด วันศุกร์ เสาร์ และ อาทิตย์ คือ จังหวัดปราจีนบุรี อัตราการสวมหมวก ต่ำสุดในวันศุกร์ วันเสาร์และ อาทิตย์ คือ จังหวัดตราด (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบอัตราการสวมหมวกนิรภัยในผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ในเขตอำเภอเมือง และอำเภอรอบนอก จำแนกรายจังหวัดและรายวันที่สำรวจ

จังหวัด	ศุกร์(12 ชค.)		เสาร์(13 ชค.)		อาทิตย์ (14 ชค.)		รวม 3 วัน	
	เมือง	นอก	เมือง	นอก	เมือง	นอก	เมือง	นอก
ชลบุรี	83.08	47.61	78.93	48.67	75.32	53.24	79.57	49.57
ระยอง	69.39	36.83	61.2	37.22	53.71	33.17	61.39	35.66
จันทบุรี	41.26	47.49	42.73	41.51	54.59	28.16	46.81	42.38
ตราด	76.63	28.45	68.62	26.13	60.36	22.1	69.63	25.73
ฉะเชิงเทรา	81.65	33.15	76.48	32.5	74.96	29.96	77.55	31.82
ปราจีนบุรี	48.91	60.35	41.81	60.94	36.39	55.72	42.38	58.87
สระแก้ว	79.93	48.05	76.92	43.66	82.87	37.77	76.77	42.99
รวม	70.7	45.24	64.53	43.53	62.38	36.75	66	41.96

ผู้โดยสาร อัตราการสวมหมวกนิรภัย รวม 3 วัน พบเขต อำเภอเมือง สูงสุด คือ จังหวัดสระแก้ว (ร้อยละ 45.77) ต่ำสุด คือ จันทบุรี (ร้อยละ 7.53) อำเภอรอบนอก สูงสุด คือ จังหวัดปราจีนบุรี (ร้อยละ 26.59) ต่ำสุด คือ ตราด (ร้อยละ 4.12)

เมื่อเปรียบเทียบรายวัน พบว่า อัตราการสวมหมวก เขตอำเภอเมือง วันศุกร์ สูงสุดจังหวัดระยอง ต่ำสุดจันทบุรี วันเสาร์ สูงสุดจังหวัดสระแก้ว ต่ำสุดจันทบุรี วันอาทิตย์ สูงสุดจังหวัดสระแก้ว ต่ำสุดจันทบุรี อำเภอรอบนอก วันศุกร์ สูงสุดจังหวัดปราจีนบุรี ต่ำสุดตราด วันเสาร์ สูงสุดจังหวัดปราจีนบุรี ต่ำสุดตราด วันอาทิตย์ สูงสุดจังหวัดปราจีนบุรี ต่ำสุดตราด (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบอัตราการสวมหมวกนิรภัยในผู้โดยสารรถจักรยานยนต์ในเขตอำเภอเมือง และอำเภอรอบนอก จำแนกรายจังหวัด และวันที่สำรวจ

จังหวัด	วันศุกร์ (12 ชค.)		วันเสาร์ (13 ชค.)		วันอาทิตย์ (14 ชค.)		รวม 3 วัน	
	เมือง	นอก	เมือง	นอก	เมือง	นอก	เมือง	นอก
ชลบุรี	9.29	5.64	18.8	7.66	16.45	5.92	14.27	6.37
ระยอง	44.9	8.52	38.89	8.22	35.42	7.45	39.81	8.05
จันทบุรี	7.4	11.36	7.64	6.85	7.58	7.29	7.53	9.37
ตราด	16.49	4.97	11.35	3.81	15.21	3.61	14.58	4.12
ฉะเชิงเทรา	21.88	13.22	12.71	18.57	21.82	21.15	18.77	18.06
ปราจีนบุรี	22.95	30.13	12.71	26.23	16.07	23.82	17.3	26.59
สระแก้ว	37.4	25.33	50.57	11.86	46.19	10.59	45.77	15.88
รวม	21.65	13.44	22.73	11.05	22.49	10.39	22.27	11.68

5. เปรียบเทียบอัตราการสวมหมวกนิรภัยรายจังหวัด ของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ในช่วงเวลาปกติ และเทศกาลสงกรานต์ ปี พ.ศ. 2546 (ตารางที่ 6)

ผู้ขับขี ภาพรวมเพิ่มมากขึ้น ร้อยละ 2.38 จังหวัดที่เพิ่มขึ้น คือ จันทบุรี ตราด ละเชิงเทรา ส่วนจังหวัดที่ลดลง คือ ชลบุรี ระยอง ปราจีนบุรี สระแก้ว

ผู้โดยสาร ภาพรวมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.4 จังหวัดที่เพิ่ม คือ ระยอง ตราด ละเชิงเทรา และปราจีนบุรี ที่ลดลง คือ ชลบุรี จันทบุรี และสระแก้ว

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบอัตราการสวมหมวกนิรภัยของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ปี พ.ศ. 2546 (12 – 14 เมษายน พ.ศ. 2546) และช่วงเวลาปกติ (12 – 14 ธันวาคม พ.ศ. 2546) จำแนกตามรายจังหวัด

ผู้ใช้รถ	จังหวัด	ชลบุรี	ระยอง	จันทบุรี	ตราด	ละเชิงเทรา	ปราจีนบุรี	สระแก้ว	รวม
	เวลา								
ผู้ขับขี	สงกรานต์ 2546	51.57	48.86	37.17	37.35	39.34	60.44	52.93	47.41
	ปกติ	55.52	43.47	43.68	44.47	58.86	53.02	48.51	49.79
	อัตราเพิ่ม	-0.05	-5.39	6.51	7.12	19.52	-7.42	-4.42	2.38
ผู้โดยสาร	สงกรานต์ 2546	16.64	11.74	15.11	4.51	14.42	23.07	24.12	12.94
	ปกติ	8.94	22.37	8.83	7.85	17.4	23.18	22.39	15.34
	อัตราเพิ่ม	-7.7	10.63	-6.28	3.34	2.98	0.11	-1.73	2.4

6. เปรียบอัตราการสวมหมวกนิรภัยของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ ระหว่างช่วงเวลาปกติและเทศกาลสงกรานต์ พ.ศ. 2546 ตามวันที่สำรวจ (ตารางที่ 7)

ผู้ขับขี เพิ่มขึ้นในวันที่ 2 – 3 ส่วนวันแรกลดลง

ผู้โดยสาร เพิ่มขึ้นในวันที่ 2 – 3 และลดลงในวันแรก เช่นเดียวกัน

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบรายวันอัตราการสวมหมวกนิรภัยของผู้ขับขี และผู้โดยสารรถจักรยานยนต์ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ และช่วงเวลาปกติ

ช่วงสำรวจ	วันสำรวจ 1		วันสำรวจ 2		วันสำรวจ 3		รวม 3 วัน	
	ผู้ขับขี	ผู้โดยสาร	ผู้ขับขี	ผู้โดยสาร	ผู้ขับขี	ผู้โดยสาร	ผู้ขับขี	ผู้โดยสาร
สงกรานต์ 46	53.75	18.99	45.26	15.32	42.85	14.27	47.41	12.94
เวลาปกติ	53.24	16.24	50.62	15.34	45.12	14.4	49.79	15.34
อัตราเพิ่ม/ลด	-0.51	-2.75	5.36	0.02	2.27	0.13	2.38	2.4

7. เปรียบเทียบอัตราการสวมหมวกของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ ตามช่วงเวลาที่สำคัญระหว่างช่วงเวลาปกติ และเทศกาลสงกรานต์ พ.ศ. 2546 (ตารางที่ 8)

ผู้ขับขี เพิ่มขึ้นทุกช่วงเวลาที่สำคัญ

ผู้โดยสาร ช่วงเวลาเร่งด่วนเช้า และเร่งด่วนบ่าย ลดลง เพิ่มขึ้นในช่วงกลางวัน

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบอัตราการสวมหมวกนิรภัย ของผู้ขับขี่ และผู้โดยสารรถจักรยานยนต์ ตามช่วงเวลาสำรวจ รายวัน โดยเปรียบเทียบระหว่างเทศกาลสงกรานต์ และช่วงเวลปกติ

ช่วงสำรวจ	08.00 - 09.00 น.		10.00 - 11.00 น.		16.00 - 17.00 น.	
	ผู้ขับขี่	ผู้โดยสาร	ผู้ขับขี่	ผู้โดยสาร	ผู้ขับขี่	ผู้โดยสาร
สงกรานต์ 2546	50.39	18.27	47.52	14.93	44.24	15.44
เวลปกติ	52.92	17.36	52.24	17.22	45.17	12.39
อัตราเพิ่ม/ลด	2.53	-0.91	4.72	2.29	0.93	-3.05

สรุป

จากสถานการณ์อุบัติเหตุจราจร ในระดับประเทศและจังหวัดในเขตสาทรณสุขที่ 3 นับวัน จะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ทุกปีและทุกเทศกาลต่าง ๆ โดยมีเหตุปัจจัยจากจำนวนยานพาหนะ ที่เพิ่มมากขึ้น การขับขี่ยานพาหนะด้วยความเร็ว พฤติกรรมของผู้ขับขี่ ที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุ และการดื่มสุรา จากข้อมูลรายงาน จากหลายหน่วยงาน พบว่า อุบัติเหตุที่ส่งผลให้เกิดการบาดเจ็บและเสียชีวิตมากที่สุด เกิดจากผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ การป้องกันที่ดีที่สุด คือ การสวมหมวกนิรภัยของผู้ขับขี่และผู้โดยสาร เพื่อเป็นการลดปัญหาดังกล่าว ทางภาครัฐได้ออกกฎหมายบังคับใช้ให้ผู้ขับขี่ และผู้โดยสาร ต้องสวมหมวกนิรภัยทุกครั้ง ที่ใช้รถจักรยานยนต์อย่างเข้มงวด มีการจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่ที่ผ่านมาส่วนใหญ่ จะเข้มงวดช่วงเทศกาล เนื่องจากตรงกับวันหยุดปฏิบัติงานและเดินทางท่องเที่ยวของประชาชนทั่วไป ซึ่งทางสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 3 จังหวัดชลบุรี และสำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค ได้ทำการสำรวจผู้ใช้รถจักรยานยนต์ไปแล้ว เมื่อเทศกาลสงกรานต์ ปี พ.ศ. 2546 ที่ผ่านมา อัตราการสวมหมวกนิรภัยในผู้ขับขี่เพียง ร้อยละ 47.41 ในผู้โดยสาร ร้อยละ 12.94 ส่วนในภาวะปกติ อัตราการสวมหมวกนิรภัย ในผู้ขับขี่เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 49.79 ในผู้โดยสาร ร้อยละ 15.34 ซึ่งนับได้ว่า ความตระหนักของประชาชน ในการป้องกันตนเอง จากอุบัติเหตุจราจรค่อนข้างต่ำ ถึงแม้จะมีการประชาสัมพันธ์ ถึงเหตุปัจจัยและการป้องกันอย่างทั่วถึง และมีมาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวด

วิเคราะห์และรายงานโดย กลุ่มงานโรคไม่ติดต่อ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 3 จังหวัดชลบุรี

